

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“ЕТИКА”
(для бакалаврів)**

МАУП

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2009

Підготовлено професором кафедри філософії
О. В. Пустовітом

Затверджено на засіданні кафедри філософії (протокол № 13 від 14.02.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Пустовіт О. В. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Етика” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2009. — 30 с.

Методична розробка містить пояснювальну записку, план семінарських занять, теми рефератів, питання для самостійної роботи студентів, тести, а також список літератури.

- © Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2009
- © ДП «Видавничий дім «Персонал», 2009

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Етика є одним з розділів філософії. На думку німецького філософа ХХ ст. Мартіна Хайдеггера, сутність філософії становить запитування: запитування світу людиною й людини світом. Пропонована програма орієнтована на студентів, для яких філософія не є профільним предметом, тому з розмаїття проблем етики вибрані ті, над якими має неодмінно замислитися кожна людина незалежно від фаху. Йдеться про такі одвічні питання філософії: що таке щастя, що є добро, чи може бути прекрасним і добрим життя людини і за яких умов.

На ці питання немає однозначної відповіді. Кожне з них має тисячолітню історію. Найвидатніші мислителі, намагаючись відповісти на ці питання, зробили кожний свій внесок у скарбницю загальнолюдської мудрості. За визначенням Арістотеля, етика – це “філософія, що стосується людини”. Еріх Фромм, розмірковуючи над проблемами етики, пише про “мистецтво жити”, яке має спиратись на теоретичну “науку про людину”. Можна вважати етику розділом філософії, який постає з намагань відповісти на питання: що є добро?

Програма курсу складена за історико-хронологічним принципом: розглядаються етика античності, середньовіччя, доби Відродження і Нового часу.

Методичні рекомендації узгоджені з викладом матеріалу курсу в навчальному посібнику О. В. Пустовіта “Етика і естетика”, виданому МАУП у 2006 р.

ПЛАНІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ВІДПОВІДНО ДО ЗМІСТОВИХ МОДУЛІВ ДИСЦИПЛІНИ “ЕТИКА”

Змістовий модуль I. Від античності до XVIII ст

Тема 1. Етика античності

Прочитайте висловлювання Демокріта (с. 255).

Як ви розумієте заклик “не шукати насолоди у тому, що смертно”?

Що таке “насолода, пов’язана з прекрасним”? Наведіть приклади.

Чи можлива насолода, пов’язана з потворним?

Напишіть невелику роботу на тему “Насолода та її роль у людському житті”.

Прочитайте фрагменти творів Платона “Апологія Сократа”, “Протагор”, “Горгій”, “Бенкет” (с. 257 – 325).

Чому Сократа можна вважати попередником християнської етики?

Центральна категорія етики Платона — справедливість. Напишіть есе на тему “Справедливість та її роль в житті суспільства”.

Проаналізуйте твори Епікура, Сенеки, Епіктета (с. 325 — 371).

Напишіть невелику роботу на тему “Влада долі та свобода людини”.

Література [2; 3; 8; 15; 21; 22]

Тема 2. Етика середньовіччя

Прочитайте фрагменти Біблії і текст Ю. Бородая “Міф і культура” (с. 376 — 408).

Охарактеризуйте етику середньовіччя. Центральна категорія християнської етики — любов (милосердя). Напишіть есе на тему “Любов у розумінні мислителів християнства”.

Чому етика християнства може бути названа етикою любові?

Література [1; 3; 7; 21; 22]

Тема 3. Етика доби Відродження

Прочитайте тексти Петрарки, Шекспіра, Монтеня (с. 444 — 468).

Охарактеризуйте ренесансний гуманізм.

Чи справді, на вашу думку, людина творить власну долю? З’ясуйте один із варіантів відповіді.

Розкрийте відмінність між світоглядами католиків і протестантів.

Напишіть невелику роботу на тему “Ренесансний антропоцентризм: людина як найшляхетніше створіння Бога”.

Література [3; 4; 8; 10; 13; 15]

Змістовий модуль II.

Тема 4. Етика XVII — XIX ст.

Прочитайте тексти Шамфора, Якимовича, Крилова, Сковороди (с. 470 — 478, с. 575 — 579).

Охарактеризуйте раціоналізм доби Просвітництва. Чи згодні ви з твердженням Декарта: “Мислю — отже існую”? Обґрунтуйте один із варіантів відповіді.

Прочитайте фрагменти твору Б. Паскаля “Думки” (с. 455 — 468). Що пише автор про двоїсту природу людини? Чи згодні ви з його висновками?

Влада розуму — центральна ідея філософії доби Просвітництва. Чи може влада розуму спричинитися до жорстокості? Яким чином пов'язані ідеї філософів-просвітників з терором часів французької революції? Відповісти на ці складні питання допоможе ознайомлення з творами О. Пушкіна і коментарем до них (с. 478 — 575).

Напишіть невелику роботу: “Влада розуму та її наслідки”. Використовуючи коментар до трагедії О. С. Пушкіна “Моцарт і Сальєрі”, напишіть есе на тему “Справедливість і милосердя (любов) — як їх поєднати?”

Література [3; 5; 9; 11; 17]

Тема 5. Етика у філософії постмодерну

Прочитайте тексти Розанова, Шестова, Достоевського, Парамонова, Вітгенштейна, Фромма, Заходера (с. 606 — 665).

Як ви зрозуміли висловлювання В. Розанова щодо етики Достоевського?

Розкрийте філософські засади постмодерну.

У чому полягає етична концепція Вітгенштейна? Напишіть есе на тему “Незбагненність добра”.

Охарактеризуйте основні положення етики Е. Фромма.

Література [5; 6; 8; 11; 22]

ТЕМИ РЕФЕРАТІВ

1. Етика античності.
2. Етика середньовіччя.
3. Етика доби Ренесансу.
4. Етика доби Просвітництва.
5. Етика доби Романтизму: загальна характеристика.
6. Геній як категорія етики романтизму.
7. Уявлення про особистість в історії етики.
8. Прекрасне та потворне в житті.
9. Добродесність як етична категорія.
10. Про природу гумору.
11. Справедливість як феномен культури.
12. Покарання як етичний феномен.
13. Творчість і самореалізація особи.
14. Етика Г. Сковороди.
15. Аполонічне і донісієвське начала в історії етики.

16. Етика Ф. Ніцше.
17. Зло як етична категорія.
18. І. Кант про природу генія.
19. Філософ і влада (на матеріалі поеми О. С. Пушкіна “Анджело”).
20. Платонівська концепція ідеальної держави: влада філософів.
21. Категорія “щастя” в етиці Арістотеля: блаженство споглядання.
22. Стоїцизм і епікуреїзм — дві концепції щастя.
23. Етика І. Канта.
24. Етика Гегеля.
25. Вчення і доля Сократа (К. Маркс “Сократ — утілена філософія”).
26. Етика Платона (“Держава”).
27. “Нікомахова етика” Арістотеля.
28. Етика християнства (Нагірна проповідь).
29. Життя Ісуса Христа як втілення християнського етичного ідеалу.
30. Милосердя як категорія християнської етики.
31. Ренесансний титанізм (О. Лосев “Естетика Відродження”).
32. Неоплатонізм і етика Відродження.
33. Леонардо да Вінчі і етична думка доби Ренесансу.
34. Шопенгауер про природу генія.
35. Етика Шопенгауера (“Світ як воля і уявлення”).
36. Етика Шеллінга.
37. Етична доктрина класицизму.
38. “Наука поезії” Горація і “Мистецтво поетичне” Буало: етика митця.
39. Етичні доктрини доби Бароко.
40. Етичний ідеал і реальність.
41. Проблема добра в історії етики.
42. Проблема самогубства в античній і християнській етиці.
43. Етика Сенеки (“Моральні листи до Луцилія”).
44. Паскаль про природу людини (“Мислі”).
45. Етика Монтеня.
46. Протестантська етика (М. Вебер “Протестантська етика і дух капіталізму”).
47. Теорія естетичного виховання Ф. Шіллера: єдність добра і краси.
48. Етика спілкування.
49. Проблема добра і проблема прекрасного: подібність і відмінності.
50. Етика Кіркегора.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Яку роль у становленні етики відіграв Арістотель?
2. Як піфагорійці розуміли добродетель?
3. Розкрийте значення поняття “калокагатія”.
4. Роль категорії “міра” в античній етиці.
5. Як античне поняття “добродетель” пов’язане з категорією “міра”?
6. Прокоментуйте вислів Августина Аврелія: “Немає нікого, хто б до нас, християн, був ближче, ніж платоніки”.
7. Вплив теології на формування середньовічної етики.
8. Предмет дисципліни “Етика” та її завдання.
9. Теоцентризм етики середньовіччя.
10. Що таке гарний вчинок? Наведіть приклад.
11. Що означає *studia humanitatis*?
12. Особливості ренесансного гуманізму.
13. Що таке *amor fati* (любов до долі)?
14. Місце етики в системі гуманітарного знання.
15. Прокоментуйте вислів І. Канта про те, що просвітництво — це здатність користуватися власним розумом.
16. Етика Декарта.
17. Основні ідеї трактату Спінози “Етика”.
18. Особливість кантівського розуміння природи генія.
19. Відмінність понять “мета” та “ідеал”.
20. Значення термінів “справедливість”, “любов”, “милосердя”.
21. Що означає теза “свобода — це відповідальність”?
22. Роль митця-сатирика в етичному житті суспільства.
23. Що означає теза “Бог є любов”?
24. Взаємозалежність національного і загальнолюдського в етиці. Обґрунтуйте свою думку, проаналізувавши звичаї конкретного народу.
25. Етичні особливості певних професій (юрист, лікар, вчитель).
26. Етика доби Романтизму: загальна характеристика.
27. Етика Руссо (“Сповідь”).
28. Протистояння романтизму і класицизму в царині етики.
29. Етичний смисл категорії “трагічне”.
30. Етика Епікура.
31. Етика Сенеки (“Моральні листи до Луцилія”).
32. Етичні аспекти романтичної іронії.

33. Етика Цицерона.
34. Етичний ідеал середньовічного лицарства.
35. Гуманізм як принцип етики Відродження.
36. Зворотний бік ренесансного титанізму (О. Лосєв “Естетика Відродження”).
37. Доба Ренесансу: уявлення про ідеальну людину (Б. Кастільоне “Книга придворного”).
38. Ренесансний антропоцентризм (Піко делла Мірандола “Про гідність людини”).
39. Християнство очима романтика (Шатобріан “Теній християнства”).
40. Італійське Відродження: портретний живопис як втілення гуманістичного ідеалу.
41. Етика Кіркегора.
42. Ренесансний універсалізм: життя людини як витвір мистецтва.
43. Е. Фромм: концепція “втечі від свободи”.
44. Етика М. Лютера.
45. Як пов’язані раціоналізм філософії Декарта і його етична доктрина?
46. Соціальна природа людини и проблеми етики.
47. Етичний ідеал Жана Расіна (трагедія “Андромаха”).
48. Етика Г. С. Сковороди і концепція “сродної праці”.
49. Прокоментуйте вислів Антуана де Сент-Екзюпері: “Найбільша розкіш — розкіш людського спілкування”.
50. Етика А. Швейцера.
51. Антична концепція досконалої людини.
52. Етика Демокріта.
53. *Studia humanitatis* як феномен ренесансної етики.
54. Моральна доктрина Л. Толстого
55. Французькі моралісти XVII ст.: Ларошфуко, Лабрюйєр, Паскаль.
56. Етика Спінози.
57. Етика французьких просвітників-енциклопедистів: загальна характеристика.
58. Етика протестантизму.
59. Чому етику доби античності можна назвати “етикою свободи”, а християнську етику — “етикою любові”? Поясніть відмінність етичних доктрин, аналізуючи проблему самогубства.
60. Проблема самогубства.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ
з дисципліни
“ЕТИКА”

Тестові завдання передбачають визначення рівня знань студентів із дисципліни “Етика”. Студент має виконати один з варіантів: підкреслити або обвести кружечком правильну відповідь.

Оцінку “відмінно” студент одержує тоді, коли правильно відповість на 9–10 питань; “добре” — на 7–8; “задовільно” — на 4–6; “незадовільно” — менше 4. Студент має обрати варіант, номер якого збігається з останньою цифрою номера залікової книжки. Якщо остання цифра номера “0”, слід обрати варіант 10.

Варіант 1.

1. Етика — це:

- а) наука про людську поведінку;
- б) теорія моральності;
- в) філософія мистецтва, зокрема філософія прекрасного;
- г) моральна філософія;
- д) розділ етики.

2. Визначити категорії етики:

- а) прекрасне, потворне;
- б) добро, зло;
- в) загальне, особливе;
- г) трагічне, комічне;
- д) доцільне, недоцільне.

3. Першим з філософів античності на соціальну природу людини вказав:

- а) Епікур;
- б) Геракліт;
- в) Арістотель;
- г) Фалес;
- д) Анаксимандр.

4. У нашому уявленні ідеальна людина епохи Відродження — це:

- а) учений-дослідник;
- б) творча особистість, митець;
- в) мандрівник;
- г) аскет;

д) селянин.

5. Концепцію “втєчі від свободи” у ХХ ст. запропонував:

- а) А. Швейцер;
- б) П. Флоренський;
- в) М. Бердяєв;
- г) Е. Фромм;
- д) З. Фрейд.

6. Етика – це:

- а) теорія мистецтва;
- б) моральна філософія;
- в) один з розділів естетики;
- г) наука про прекрасне;
- д) наука про державу.

7. Термін “етика” походить з:

- а) іврит;
- б) латини;
- в) давньогрецької;
- г) німецької;
- д) англійської.

8. Середньовічне уявлення про прекрасне – це:

- а) втілення Бога;
- б) довершена форма;
- в) багатство змісту;
- г) гармонійність;
- д) таємничість.

9. Необхідною умовою щастя в етиці Г. С. Сковороди є:

- а) багатство;
- б) незалежність;
- в) “сродна праця”;
- г) влада;
- д) чутливість.

10. Твердження: “Найбільша розкіш – розкіш людського спілкування” належить:

- а) Ж. П. Сартру;
- б) А. Камю;
- в) Ф. Ніцше;

- г) А. де Сент-Екзюпері;
- д) Е. Фромму.

Варіант 2.

1. Визначити категорії естетики:

- а) трагічне, комічне;
- б) доцільне, недоцільне;
- в) щастя, сенс життя;
- г) раціональне, ірраціональне;
- д) загальне, особливе.

2. Етика як наука виокремилась:

- а) за часів античності;
- б) у IX ст.;
- в) у XIII ст.;
- г) за часів середньовіччя;
- д) у XVIII ст.

3. Згідно із вченням Арістотеля, мистецтво — це:

- а) наслідування природи;
- б) відтворення внутрішнього світу митця;
- в) джерело насолоди;
- г) засіб пізнання світу;
- д) джерело влади над людьми.

4. Провідною ідеєю етики класицизму є:

- а) боговтілення;
- б) містицизм;
- в) влада розуму;
- г) сильні пристрасті;
- д) гедонізм.

5. Провідною ідеєю етики А. Швейцера є:

- а) антропоцентризм;
- б) гуманізм;
- в) благоговіння перед життям;
- г) раціоналізм;
- д) персоналізм.

6. Можливість поєднання етики та естетики в одну дисципліну зумовлює:

- а) тотожність термінології;

- б) подібна проблематика;
- в) єдність істини, добра та краси;
- г) спільне походження;
- д) традиція викладання.

7. Термін “естетика” походить з:

- а) іврит;
- б) латини;
- в) німецької;
- г) давньогрецької;
- д) англійської.

8. За античними уявленнями, досконала людина – це:

- а) аскет;
- б) воїн-володар;
- в) моральні чесноти;
- г) фізична досконалість;
- д) поєднання фізичної та моральної досконалості.

9. Провідний жанр мистецтва епохи Відродження:

- а) література;
- б) театр;
- в) музика;
- г) живопис;
- д) архітектура.

10. Представники естетики німецького романтизму:

- а) Маркс, Фейєрбах;
- б) Шефтсбері, Гоббс;
- в) Новаліс, Шеллінг;
- г) Юм, Декарт;
- д) Бюхнер, Фогт.

Варіант 3.

1. Естетика як наука виокремилась:

- а) за часів античності;
- б) за часів середньовіччя;
- в) у XV ст.;
- г) у XVIII ст.;
- д) у XIX ст.

2. Перші класичні наукові праці в галузі етики належать:

- а) Сократу;
- б) Демокріту;
- в) Ціцерону;
- г) Арістотелю;
- д) Платону.

3. Етичний ідеал Середньовіччя – це:

- а) працьовитий селянин;
- б) могутній володар;
- в) творча особливість, митець;
- г) монах-аскет;
- д) лицар-воїн.

4. Провідний теоретик французького класицизму:

- а) Сен-Сімон;
- б) Паскаль;
- в) Расін;
- г) Буало;
- д) Лафонтен.

5. Найвище місце в естетичній ієрархії романтизму посідає:

- а) література;
- б) живопис;
- в) музика;
- г) архітектура;
- д) скульптура.

6. Термін “естетика” запропонував:

- а) Горацій;
- б) Платон;
- в) Фома Аквінський;
- г) Баумгартен;
- д) Фіхте.

7. Провідний жанр мистецтва за часів середньовіччя:

- а) живопис;
- б) архітектура;
- в) музика;
- г) література;
- д) скульптура.

8. Світоглядна основа стилю бароко:

- а) протестантизм;
- б) контрреформація;
- в) раціоналізм;
- г) гуманізм;
- д) містицизм.

9. Гуманізм — це принцип культури:

- а) середньовіччя;
- б) відродження;
- в) античності;
- г) просвітництва;
- д) романтизму.

10. Провідні постаті естетики екзистенціалізму:

- а) Сартр, Камо;
- б) Брехт, Джойс;
- в) Іонеско, Піранделло;
- г) Кафка, Набоков;
- д) Барт, Дерріда.

Варіант 4.

1. Найгуманнішим державним устроєм є:

- а) деспотія;
- б) тиранія;
- в) абсолютна монархія;
- г) конституційна монархія;
- д) республіка.

2. Гегель називає класичним такий суспільний стан, за якого:

- а) цілі та цінності колективу домінують над цілями і цінностями індивіда;
- б) цілі та цінності індивіда домінують над цілями і цінностями колективу;
- в) цілі та цінності індивіда перебувають у рівновазі з цілями і цінностями колективу;
- г) інтереси держави вищі над усе;
- д) інтереси індивіда вищі над усе.

3. Естетичним ідеалом класицизму є:

- а) середньовіччя;

- б) античність;
- в) відродження;
- г) бароко;
- д) маньєризм.

4. Утопія – це:

- а) місце, якого не існує;
- б) щаслива країна;
- в) ідеальна держава;
- г) довершене суспільство;
- д) недосяжна мрія.

5. Моральною доктриною Л. Толстого є:

- а) любов до ближнього;
- б) фаталізм;
- в) непротивлення злу насильством;
- г) активний опір насильству;
- д) самовдосконалення.

6. Олександра Македонського виховував:

- а) Епіктет;
- б) Епікур;
- в) Сократ;
- г) Арістотель;
- д) Платон.

7. Найвище місце в естетичній ієрархії класицизму посідає:

- а) живопис;
- б) скульптура;
- в) поезія;
- г) архітектура;
- д) музика.

8. Золотим правилом моральності є:

- а) око за око, зуб за зуб;
- б) пізнай самого себе;
- в) чого не любиш в інших, того й сам не роби;
- г) люби ближнього як самого себе;
- д) непротивлення злу.

9. Природа людини є:

- а) сталою;

- б) абсолютно мінливою;
- в) єдністю сталості й мінливості;
- г) незбагненою;
- д) такою, що визначається інстинктами.

10. В етиці Е. Фромма сенс життя полягає:

- а) у розкритті творчих потенцій людини;
- б) у боротьбі зі злом;
- в) у самовдосконаленні;
- г) у нагромадженні багатства;
- д) у нагромадженні мудрості.

Варіант 5.

1. Основним етичним принципом давньокитайської філософії є:

- а) недіяння;
- б) самовдосконалення;
- в) злиття з природою;
- г) покора долі;
- д) шанобливість до людей похилого віку.

2. Французькими моралістами XVII ст. були:

- а) Корнель, Расін;
- б) Декарт, Гассенді;
- в) Ларошфуко, Лабрюйєр;
- г) Пуссен, Лоррен;
- д) Ватто, Ланкре.

3. Естетичний ідеал романтизму — це:

- а) античність;
- б) середньовіччя;
- в) відродження;
- г) рококо;
- д) бароко.

4. Вислів: “Краса врятує світ” належить:

- а) Л. Толстому;
- б) О. Пушкіну;
- в) Ф. Достоевському;
- г) А. Швейцеру;
- д) М. Реріху.

5. Найвидатнішим майстром сюрреалістичного живопису ХХ ст. був:

- а) В. Кандінський;
- б) К. Малевич;
- в) А. Матіс;
- г) С. Далі;
- д) М. Ернст.

6. Основою моральності в етиці І. Канта є:

- а) істина;
- б) доцільність;
- в) добра воля;
- г) краса;
- д) користь.

7. Етична доктрина християнства закладена в таких принципах:

- а) підкоряйся владі;
- б) кесарю — кесарево, а богові — богове;
- в) люби ближнього як самого себе;
- г) непротивлення злу;
- д) пізнай самого себе.

8. Основною ідеєю естетики класицизму є:

- а) добре мистецтво твориться за правилами;
- б) мистецтво — це втілення Бога;
- в) мистецтво — це засіб пізнання світу;
- г) мистецтво є втіленням внутрішнього світу митця;
- д) мистецтво — це наслідування природи.

9. Основна ідея твору Ж. Ж. Руссо “Розвідка про науки й мистецтва” (1750) полягає в тому, що розвиток наук і мистецтв:

- а) поліпшує людську моральність;
- б) не впливає на моральність;
- в) погіршує моральність;
- г) підносить людину над природою;
- д) сприяє зміцненню державності.

10. Провідними посталями естетики критичного реалізму є:

- а) Новіков, Карамзін;
- б) Мерзляков, Войцехович;
- в) Норвід, Словацький;

- г) Чернишевський, Добролюбов;
- д) Погодін, Галич.

Варіант 6.

1. Предметом етики є:

- а) мораль;
- б) справедливість;
- в) доцільність;
- г) право;
- д) добродієність.

2. Credo Сократа:

- а) будь мужнім;
- б) не чини кривди;
- в) я знаю, що я нічого не знаю;
- г) я знаю, що я недосконалий;
- д) корися владі.

3. Світоглядна основа картезіанства:

- а) відчуваю — отже існую;
- б) страждаю — отже існую;
- в) мислю — отже існую;
- г) пам'ятаю — отже існую;
- д) кохаю — отже існую.

4. Вчення про основоположний моральний обов'язок — категоричний імператив належить:

- 1. Шеллінгу;
- 2. Фіхте;
- 3. Гегелю;
- 4. Канту;
- 5. Шлегелю;

5. Твердження “Естетика — етика майбутнього” належить:

- а) Фадєєву;
- б) Гладкову;
- в) Горькому;
- г) Буніну;
- д) Толстому.

6. Висловлювання “Людина є те, що вона робить” належить:

- а) Канту;

- б) Шлейермахеру;
- в) Гегелю;
- г) Марксу;
- д) Фейербаху.

7. Основа християнської моралі:

- а) заповіді Мойсея;
- б) парадокси Тертуліана;
- в) твори Аврелія Августина;
- г) трактати Оригена;
- д) твори Сімеона Нового Богослова.

8. Концепція гармонійного поєднання етики та політики належить:

- а) Геракліту;
- б) Демокріту;
- в) Протагору;
- г) Арістотелю;
- д) Карнеаду.

9. Концепція граничного розмежування політики і етики була обґрунтована:

- а) Чезаре Борджіа;
- б) Лоренцо Валла;
- в) Джордано Бруно;
- г) Нікколо Макіавеллі;
- д) Бальдасаре Кастільоне.

10. Вислів “Щастя – це боротьба” належить:

- а) Марксу;
- б) Енгельсу;
- в) Леніну;
- г) Бакуніну;
- д) Кропоткіну.

Варіант 7.

1. Твердження “Людина є тайна” належить:

- а) Т. Шевченку;
- б) М. Гоголю;
- в) Ф. Достоєвському;
- г) Г. Сковороді;

д) І. Котляревському.

2. Термін “калокагатія” означає:

- а) поєднання благочестя і розуму;
- б) поєднання фізичної та моральної досконалості;
- в) поєднання поваги до законів і стабільності в суспільстві;
- г) поєднання військової дисципліни та ксенофобії.

3. Система виховання у Давній Греції називалася:

- а) метріопатія;
- б) плеонаксія;
- в) пайдейя;
- г) пролепсис;
- д) діанойя.

4. Найвидатніші представники романтизму у французькому малярстві

- а) Ватто, Ланкре;
- б) Буше, Фрагонар;
- в) Пуссен, Лоррен;
- г) Енгр, Давід;
- д) Жеріко, Делакруа.

5. Філософське підґрунтя класицизму:

- а) сенсуалізм;
- б) позитивізм;
- в) картезіанство;
- г) прагматизм.

6. Класицизм XVIII ст. наслідував:

- а) бароко;
- б) ренесанс;
- в) античність;
- г) середньовіччя.

7. Крах ренесансного ідеалу людини відображено у творчості:

- а) Рафаеля;
- б) Леонардо да Вінчі;
- в) Мікеланджело;
- г) Боттічеллі;
- д) Джорджоне.

8. Визначити, яку добу в історії європейської культури можна назвати “добою зору”:

- а) Античність;
- б) Ренесанс;
- в) Просвітництво;
- г) Середньовіччя;
- д) Бароко.

9. Провідна ідея естетики бароко:

- а) наслідування природи;
- б) втілення Бога;
- в) зближення далеких ідей;
- г) зміцнення державності.

10. З'ясуйте, в якій з європейських країн постав імпресіонізм у:

- а) у Британії;
- б) в Голландії;
- в) в Іспанії;
- г) у Франції;
- д) в Італії.

Варіант 8.

1. Гомерівська етика найвищою метою життя проголошує:

- а) багатство;
- б) владу;
- в) славу;
- г) любов;
- д) мудрість.

2. Гедонізм — етична доктрина, що проголошує найвищою цінністю:

- а) любов;
- б) владу;
- в) насолоду;
- г) мудрість;
- д) знання.

3. Прагматизм — це:

- а) етика любові;
- б) етика благоговіння перед життям;
- в) етика користі;

- г) етика насолоди;
- д) етика обов'язку.

4. Найвидатніші представники римського стоїцизму:

- а) Епіктет, Марк Аврелій;
- б) Горацій, Овідій;
- в) Август, Траян;
- г) Калігула, Нерон;
- д) Ювенал, Марціал.

5. Батьківщиною романтизму є:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) Німеччина;
- г) Іспанія;
- д) Італія.

6. З'ясуйте, в якій з європейських країн у XVII ст. постав класицизм як цілісний художній напрям:

- а) в Англії;
- б) у Франції;
- в) в Італії;
- г) в Голландії;
- д) в Німеччині.

7. Найвидатніші представники класицизму у французькому малярстві:

1. Мане, Ренуар;
2. Моне, Коро;
3. Буше, Фрагонар;
4. Пуссен, Давід;
5. Ватто, Ланкре.

8. Філософське підґрунтя стилю рококо:

- а) раціоналізм;
- б) сенсуалізм;
- в) позитивізм;
- г) прагматизм;
- д) містицизм.

9. Блез Паскаль характеризує людину є:

- а) міру всіх речей;

- б) богоподібну істоту;
- в) красу Всесвіту;
- г) тростинку, що мислить;
- д) славетного майстра.

10. “Листи про естетичне виховання” написав:

- а) Вольтер;
- б) Кант;
- в) Гете;
- г) Шіллер;
- д) Шеллінг.

Варіант 9.

1. Визначити, хто з давньогрецьких філософів обґрунтував доктрину гедонізму:

- а) Діоген Лаертський;
- б) Зенон з Кітіону;
- в) Діоген Сінопський;
- г) Фалес Александрійський;
- д) Арістип з Кірени.

2. Основа етики Сократа-Платона, щоб чинити добро, потрібно:

- а) знати, що є добро;
- б) знати закони держави;
- в) бути побожним;
- г) бути мужнім;
- д) бути справедливим.

3. Найвище благо в етиці Епікура:

- а) любов;
- б) дружба;
- в) насолода;
- г) взаєморозуміння;
- д) мудрість.

4. В історії європейського мистецтва “добою слуху” можна назвати:

- а) Античність;
- б) Середньовіччя;
- в) Відродження;
- г) Бароко;
- д) Просвітництво;

5. Основа християнської етики:

- а) розум;
- б) воля;
- в) любов;
- г) надія;
- д) мудрість.

6. Провідна ідея естетики Ренесансу:

- а) влада розуму;
- б) наслідування природи;
- в) втілення Бога;
- г) зміцнення державності.

7. Найповніше ренесансний ідеал “універсальної людини” втілено у постаті:

- а) Миколи Кузанського;
- б) Данте Аліг'єрі;
- в) Піко делла Мірандола;
- г) Леонардо да Вінчі;
- д) Джордано Бруно.

8. З мистецьких жанрів найкраще втілює романтичний принцип синтезу мистецтв:

- а) поезія;
- б) живопис;
- в) опера;
- г) архітектура;
- д) скульптура.

9. З літературних жанрів найвищого розквіту в ХІХ ст. досягли:

- а) ода;
- б) байка;
- в) роман;
- г) комедія;
- д) трагедія.

10. Концепція аполонічного та діонісійського начал у культурі належить:

- а) Шопенгауєру;
- б) Ніцше;
- в) Веберу;

- г) Адорно;
- д) Бахтіну.

11. Визначити, хто з культурологів XX ст. обґрунтував концепцію мистецтва як гри:

- а) С. Аверінцев;
- б) О. Лосєв;
- в) Й. Хейзінга;
- г) А. Тойнбі;
- д) Р. Гвардіні.

Варіант 10.

1. Із давньогрецьких філософів засновником стоїцизму став:

- а) Зенон;
- б) Епікур;
- в) Арістотель;
- г) Анаксимандр;
- д) Сократ.

2. Людські характери вперше дослідив:

- а) Епікур;
- б) Теофраст;
- в) Парменід;
- г) Протагор;
- д) Демокріт.

3. Визначити, в якому з діалогів Платона постає проблема прекрасного:

- а) Парменід;
- б) Федр;
- в) Бенкет;
- г) Горгій;
- д) Іон.

4. Термін “відродження” запропонував:

- а) Тіціан;
- б) Альберті;
- в) Мор;
- г) Вазарі;
- д) Сфорца.

5. *Культура доби Відродження:*

- а) монологічна;
- б) діалогічна;
- в) містична;
- г) раціоналістична.

6. *Трактат Джованні Піко делла Мірандола “Про гідність людини” створено у добу:*

- а) Античності;
- б) Середньовіччя;
- в) Відродження;
- г) Просвітництва;
- д) Бароко.

7. *Найвище місце в естетичній ієрархії Ренесансу посідає:*

- а) скульптура;
- б) поезія;
- в) музика;
- г) живопис;
- д) архітектура.

8. *Провідний теоретик бароко:*

- а) Марчелло;
- б) Монті;
- в) Тезауро;
- г) Арчімбольдо;
- д) Берніні.

9. *Провідна ідея етики класицизму:*

- а) гедонізм;
- б) прагматизм;
- в) утилітаризм;
- г) самозречення в ім'я держави;
- д) самореалізація особистості.

10. *Колаж як метод художньої творчості притаманний добі:*

- а) Бароко;
- б) Ренесансу;
- в) Античності;
- г) Постмодернізму;
- д) Романтизму.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Августин Аврелий*. Исповедь. — М., 1997.
2. Аристотель. Сочинения: В 4-х т. — М., 1977 — 1983.
3. *Барг М. А.* Эпохи и идеи. Становление историзма. — М., 1987.
4. *Баткин Л. М.* Итальянское Возрождение. Проблемы и люди. — М., 1995.
5. *Бердяев Н. А.* Смысл истории. — М., 1990.
6. *Бердяев Н. А.* Философия свободы. Смысл творчества. — М., 1989.
7. *Библия*. Книги Священного писания Ветхого и Нового Завета канонические. — Минск, 1993.
8. *Борев Ю. Б.* Эстетика. — М., 1988.
9. *Буало Н.* Поэтическое искусство. — М., 1957.
10. *Вазари Дж.* Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. — М., 1971.
11. *Валери П.* Об искусстве. — М., 1993.
12. *Ванслов В. В.* Эстетика романтизма. — М., 1966.
13. *Вебер М.* Протестантська етика і дух капіталізму. — К., 1994.
14. *Гайденок П. П.* Трагедия эстетизму. — М., 1970.
15. *Гегель Г. В. Ф.* Эстетика: В 4-х т. — М., 1968–1973.
16. *Гейзенберг В.* Смысл и значение красоты в точных науках // Вопр. философии. — 1979. — № 12.
17. *Гейзинга Й.* Homo Ludens. — К., 1994.
18. *Гнедич П. П.* Всемирная история искусств. — Л., 1996.
19. *Голенищев-Кутузов И.* Буало барокко // Романские лит. — М., 1976.
20. *Гораций, Квинт Флакк.* Собр. соч. — СПб., 1993.
21. *Гриненко Г. В.* Хрестоматия по истории мировой культуры. — М., 1998.
22. *Гулыга А. В.* Немецкая классическая философия. — М., 1984.
23. *Гулыга А. В.* Принципы эстетики. — М., 1987.
24. *Гулыга А. В.* Эстетика Канта // Кант. Критика способности суждения. — М., 1994.
25. *Гуревич А. Я.* Категории средневековой культуры. — М., 1984.
26. *Гуревич А. Я.* Средневековый мир: культура безмолвствующего большинства. — М., 1990.

27. *Гусейнов А. А., Апресян Р. Г.* Этика. — М., 1998.
28. *Гусейнов А. А., Иррилиць Г.* Краткая история этики. — М., 1989.
29. *Данилова И. Е.* Искусство средних веков и Возрождения. — М., 1984.
30. *Даниэль С. М.* Искусство видеть. — Л., 1990.
31. *История европейской культуры / Авт.-сост. А. В. Пустовит.* — К., 2002.
32. *Кривцун О. А.* Эстетика. — М., 1998.
33. *Лессинг Г. Э.* Лаокоон. — М., 1957.
34. *Лосев А. Ф.* История античной эстетики. Софисты. Сократ. Платон. — М., 1969.
35. *Лосев А., Шестаков В.* История эстетических категорий. — М., 1966.
36. *Лосев А. Ф.* Эстетика Возрождения. — М., 1978.
37. *Малахов В. А.* Этика. — К., 1996.
38. *Платон.* Собр. соч.: В 4-х т. — М., 1980.
39. *Шеллинг Ф.* Философия искусства. — М., 1966.
40. *Фромм Э.* Психоанализ и этика. — М., 1993.
41. *Фромм Э.* Искусство любить. — М., 2001

Додаткова

1. *Асеев Ю.* Шедевры світової архітектури. — К., 1982.
2. *Білецький П.* У контексті світового авангарду. — К., 1990.
3. *Богословский М.* Парадоксы культуры XX столетия. — Харьков, 2000.
4. *Винничук Л.* Люди, нравы и обычаи Древней Греции и Рима. — М., 1988.
5. *Григорович В.* Великие музыканты Западной Европы. — М., 1982.
6. *Грищенко В.* Культура эпохи Просвітництва. — К., 1994.
7. *Єфименко В.* Культура середньовіччя. Культура Відродження. — К., 1994.
8. *Зубов В.* Леонардо да Винчи. — М., 1982.
9. *Иванов К.* Многоликое средневековье. — М., 1996.
10. *Ивбулис В.* Модернизм и постмодернизм. — М., 1988.
11. *Иванов К.* Трубадуры, труверы и миннезингеры. — М., 1997.
12. *Історія української та зарубіжної культури.* — К., 1999.
13. *Кантор А.* Изобразительное искусство XX века. — М., 1973.
14. *Карсавин Л.* Культура средних веков. — К., 1995.
15. *Корінний М.* Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури. — К., 2000.

16. *Краснодембський З.* На постмодерністських роздоріжжях культури. — К., 2000.
17. *Крип'якевич І.* Історія української культури. — К., 1999.
18. *Куликова І.* У истоков модернизма. — М., 1980.
19. *Культура народів Центральної и Юго-Восточной Европы XVIII–XIX вв.* — М., 1990.
20. *Куманецкий К.* История культуры Древней Греции и Рима. — М., 1990.
21. *Ліндсей Д.* Коротка історія культури від доісторичних часів до доби Відродження. — К., 1995.
22. *Лінч Джозеф.* Середньовічна церква. — К., 1994.
23. *Лозовий О.* Основи художньої культури. — Харків, 1997.
24. *Лосев І.* Історія і теорія світової культури. Європейський контекст. — К., 1995.
25. *Лотман Ю.* Беседы о культуре. — М., 1994.
26. *Лотман Ю.* Феномен культуры. — М., 1978.
27. *Макаров А.* Світло українського бароко. — К., 1994.
28. *Митці України:* Енциклопед. довід. — К., 1992.
29. *Нейхардт О., Шишова І.* Сім чудес світу. — Одеса, 1996.
30. *Ничкало С.* Мистецтвознавство: Короткий тлумач. слов. — К., 1999.
31. *Обломоевский Д.* Французский классицизм. — М., 1988.
32. *Підлісна Г.* Світ античної культури. — К., 1889.
33. *Полікарпов В.* Лекції з історії світової культури. — К., 2000.
34. *Постмодерн* в философии, науке, культуре. — Харьков, 2000.
35. *Тайлор Э.* Первобытная культура. — М., 1989.
36. *Теорія* та історія світової і вітчизняної культури. — Львів, 1992.
37. *Шейко В.* Історія художньої культури. Первісність. Стародавній світ. — Харків, 1999.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Плани самостійної роботи відповідно до змістових модулів дисципліни “Етика”	3
Теми рефератів.....	5
Питання для самоконтролю	7
Тестові завдання з дисципліни “Етика”	9
Список літератури	27

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *Т. Д. Станішевська*
Комп’ютерне верстання *А. А. Кучерук*

Зам. № ВКЦ-4008

Підп. до друку 20.02.09. Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Умов.-друк. арк. 1,74. Обл.-вид.арк. 1,58.

Наклад 50 пр.

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП

ДП «Видавничий дім «Персонал»

03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*